

דַּרְשֵׁתִי קַרְבָּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת מקץ, תשפ"ו

על חוסר השינוי אחרי ניסים

יש שתי מילים, בתפילת "על הניסים", ושתי המילים האלו הן ספר מוסר שלם – "ואחר כך באו בניך לדביר ביתך". "ואחר כך" – שתי המילים האלו.

כל אחד מאיתנו היה מסתמא באיזה מסיבת הודיה, נכון? נו, מה היה? "אל תשאל, נפל עליו טיל מעזה על הראש שלו, לא קרה לו כלום". הוא עושה מסיבת הודיה.

נו, ואחר כך? ואחר כך הוא חוזר להיות כמו שהיה. אתה לא רואה שינוי. הוא נשאר אותו בן אדם.

בחנוכה גם כן היה "ואחר כך". היו ניסים ונפלאות – נו, ואחר כך... היה המשך. בחנוכה היה שינוי. אחרי כל הניסים והנפלאות – "ואחר כך באו בניך לדביר ביתך".

כל אחד גם מאיתנו עובר בחיים שלו כל מיני דברים. עבר עלינו חנוכה, נו, ואחר כך? אחרי חנוכה, אחרי שהדלקת נרות – ואני יודע מה עשית בהדלקת נרות, כל אחד מה שעשה, אבל לא משנה – נו, עכשיו נגמר חנוכה. ואחר כך? [עושים דיאטה...]. אחר כך חוזרים לשגרה. מה אחר כך? נגמר.

זה האסון הכי גדול! האסון הכי גדול זה שבן אדם לא עוצר פעם את החיים שלו ואומר: "אני חייב שינוי בחיים!"

גלות יוון רצתה לשנות אותנו

זה בדיוק כמו שהיוונים רצו לעשות לנו. כל הגלויות כולם רצו לחסל אותנו. גלות יוון לא רצתה להרוג אותנו – היא רצתה לשנות אותנו. זה מה שהיא רצתה – "תישאר כמו שאתה, אין שום בעיה, טיפה תשנה".

יוצא שהלימוד שלנו – שגם אנחנו צריכים להשתנות. חייב בן אדם להשתנות, שיהיה לו מה להגיד – "מה אחר כך". כי אם לא, זה ממש נורא מאוד.

"ויהי מקץ שנתיים ימים"

דורשי רשומות היו אומרים: "ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם" – "ויהי מקץ" – פתאום יום אחד בן אדם מתעורר, עושה חשבון נפש, אומר לעצמו: "וואי, אני כבר בן אדם מבוגר כבר, בגיל עשרים. גדול! נו, מה קורה עכשיו?"

"ויהי מקץ" – מה מתברר? שכל השנתיים האחרונות זה כמה ימים. תגיד לי, מה עשית במשך שנתיים ימים? כמה ימים, לא משהו רציני.

למה? כל זה "פרעה חולם". אנחנו חולמים. בן אדם חולם: "בעזרת השם יבוא יום, אני אשתנה. יבוא יום, אל תדאג, היום הזה יבוא. אני אומר לך" – היום הזה מגיע באמת. אבל אתה יודע מתי מגיע? מגיע לגיל שאתה כבר לא יכול להשתנות. לא! תמיד אפשר להשתנות! אבל מגיע לגיל שקשה יותר להשתנות.

שישים יום מזמן חורף

לכן כל אחד מאיתנו חייב שיהיה "ואחר כך". כל אחד מאיתנו חייב באמת לקחת את עצמו בידיים, להתחזק.

באמצע חנוכה הכריזו לנו שעברו שישים יום מזמן חורף. לא יום אחד, לא יומיים – שישים יום עברו לנו מזמן חורף! אתם זוכרים אז שהכרזנו אז... "הגיע זמן חורף!". מאז שהכרזנו עד היום עברו שישים יום.

עכשיו כל אחד יעשה לעצמו את החשבון של החיים שלו. שישים יום – תגיד לי, מה עשית במשך השישים יום האלו? יום אחד תרשום לעצמך דוח על מה עשית במשך השישים יום האלו.

זה מה שיביא את העלייה. עלייה לא תבוא משום דבר, לא מ'אשריך', עלייה תבוא רק אם אתה מרגיש שאתה יורד לגיהנום. אתה מרגיש: "וואי, אני כזה רשע!" – מפה תבוא עלייה. כל עוד שאתה מחזיק 'שאני בסדר' – לא תבוא עלייה.

להכיר את עצמו – ירידה לגיהנום

הרב וולבה כותב: כשאדם הולך להכיר את עצמו – רוב העולם לא מכירים את עצמם בכלל. כשאדם הולך להכיר את עצמו, כותב הרב וולבה, זו ירידה לגיהנום בחיי חיוו, כפשוטו.

למה? כי כל בן אדם מחזיק בעצמו שהוא בסדר – "אני לא הבן איש חי, אבל אני גם לא הרצל". "אני משהו באמצע כזה נחמד". פתאום הוא בודק, מתחיל לבדוק: "מה אני אגיד לך הלוואי שאני אהיה הרצל! מה אני?" פתאום מתחיל לבדוק – וואי, איזה רחוק, רחוק!

תסתכלו, כדאי, זה נמצא בעלי שור' חלק א' בשער ג'. כדאי לבן אדם לעבור פעם אחת על לבדוק את עצמו, לבדוק מי אני באמת.

שתי דרכים לבדוק את עצמך

יש כמה דרכים. הרב וולבה יש לו דרך אחת. אבל רבנו לופיאן היה אומר שהדרך שאדם יבדוק את עצמו – ישאל את עצמו מה הוא אוהב. מה שאתה אוהב – זה אתה! אל תתבלבל הרבה. אתה אוהב כסף? זה אתה. שמע, אתה גם מתפלל? עזוב מתפלל. מה אתה אוהב? זה אתה. אתה גם עושה דברים אחרים? בסדר. אבל דבר ראשון – מי אני קודם – מה שאני חושב מה שאני אוהב. בשביל דבר כזה, בן אדם צריך להיות ישר עם עצמו. צריך חשבון נפש גדול.

בשבילנו, כל אחד ידע שהכריזו עלינו שעברו לנו שישים יום. כמה אנחנו צריכים להתחזק! הימים עוברים, חולפים מהר, לא שואלים אותנו בכלל. עובר עוד יום ועוד יום.

וכל אחד יראה לעצמו: "אני חייב לעצור לרגע. לשים פס – אני מתחיל דף חדש". עוד פעם פותחים לעצמנו דף חדש. להתחזק!

חבל שבסוף זמן חורף בן אדם פתאום יתעורר ויגיד לעצמו: "וואי, אם הייתי יודע, איך הייתי לומד!" אז הנה, עכשיו יש לך עוד ארבעה חודשים להתחזק, אפשר לחטוף זכויות.

וזה השינוי שיבוא אחרי חנוכה. זה השינוי הגדול שיבוא אחרי חנוכה. שלא יהיה חס ושלום ששנתיים יהיו רק כמה ימים. שלא יהיה דבר כזה.

לימודים מיוסף הצדיק

מיוסף הצדיק יש כמה לימודים.

לימוד ראשון שרואים אצל יוסף הצדיק – שמה שבן אדם עושה, זה מה שחוזר אליו. זאת אומרת, כל בן אדם שרוצה לדעת את ההצלחה שלו – ידע איך הוא מתנהג בשעת הניסיון. איך שאתה מתנהג בשעת הניסיון – שם תהיה העלייה שלך, ושם תהיה ההצלחה שלך.

חז"ל אומרים על יוסף – ששמו לו את הטבעת על אצבעו, הלבישו אותו בגדי מלכות, שמו לו רביד על צווארו, הרכיבו אותו על מרכבת המשנה. דורשים חז"ל במדרש: אצבעותיו שלא נגעו בעבירה – שמו לו את הטבעת. צווארו שלא היה בעבירה – שמו לו את הרביד זהב. רגליו שלא הלכו לעבירה – הרכיבו אותו. [המדרש שם מונה עוד כמה דברים].

יוצא שאיך שבן אדם מתנהג בשעת הניסיון – כך בורא עולם מחזיר לו.

כל מעשה יש לו שכר בפני עצמו

בנוסף, גם מזה לומד המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין: לפעמים אנחנו רואים מעשה אחד וקוראים אותו כמעשה אחד – ליוסף היה ניסיון ויוסף עמד בניסיון. חז"ל לא עשו כך. חז"ל אמרו: האצבעות שלו עשו – זה משהו! הוא באצבעות כבר לא נגע – כבר יש שכר בפני עצמו! כבר זה סוגיה בפני עצמה. את הצוואר הוא לא עיקם – זה עוד סוגיה!

זה לא רק שהיה לבן אדם ניסיון, והוא עמד בזה. לא! חז"ל פירקו את הניסיון לגורמים, להגיד לך שעל כל פעולה שבן אדם עשה יש שכר בפני עצמו.

בכל אופן, חז"ל לימדו אותנו: מה שיוסף עשה – זה מה שחזר אליו. לא חזר אליו משהו אחר. מה שהוא עשה בדיוק – זה מה שחזר אליו.

ולכן כתוב, כשהיה לו שעת הניסיון הראשון – "וינס ויצא החוצה", מיד ברת. אה, הוא ברח, אז כשהגיעה העלייה שלו – מיד "ויריצוהו מן הבור".

כל אחד קובע את ההצלחה שלו

כל אחד מאיתנו קובע לעצמו את העלייה שלו. ולכל אחד מאיתנו יש ניסיונות בחיים. אם שואלים כל אחד: "תגיד לי, מתי היה לך הניסיון האחרון?" והוא עושה חשבון – "הניסיון האחרון? משהו כזה לפני איזה ארבעים שנה". אז סימן שהוא עוד לא דתי אפילו. לא נגיד עובד השם – אלא בכלל לא דתי!

ניסיון כל רגע! מה אני אגיד לכם – ככל שאתה עובד השם יותר, כל רגע יש ניסיונות. אתה מרגיש בורא עולם מנסה את הבן אדם כל רגע. ממש כל רגע! ובן אדם מתגבר. וככל שבן אדם גודל יותר – הניסיון גודל איתו. והנפילה גם כן נפילה גדולה מאוד. השם ירחם.

לכן כל אחד ידע – מיוסף תלמד את ההצלחה שלך. למה לזה יש, לזה אין? למה זה מוצלח, זה פחות? זה הכל אתה קובע! אם אתה מוצלח – סימן

שכשהיה לך ניסיון, עמדת בו. עמדת בניסיון – בורא עולם שולח לכן אדם את ההצלחה שלו.

סיפור על אבא של הבן איש חי

יש כאן סיפור על אבא של הבן איש חי - ממש בשבילנו - מה בן אדם אחד במעשה אחד יכול לזכות עולמות שלא נגמרים לנצח נצחים!

אבא של הבן איש חי, הרב אליהו חיים, סיפר שבבגדד לא היה שמן זית לחנוכה. היה שמן שומשומים. עכשיו הוא אמר: "מה, חנוכה יגיע ולא ידליקו בשמן זית?" הוא בירר בכל הארץ - אין. בכל בגדד, בכל עיראק - אין שמן זית. איפה יש שמן זית? בסוריה יש שמן זית.

מה עשה אבא של הבן איש חי? לקח חמורים, הלך חודש וחצי הלוך חזור עד סוריה. הביא על החמורים שלו מלא כדים של שמן זית, והגיע בחזרה לבגדד וחילק לאנשים שמן זית - שיהיה להדלקת נר חנוכה ונר שבת.

שנה לאחר מכן נולד לו הבן - הבן איש חי. פחד פחדים!

בן אדם במעשה אחד, שעשה זיכוי הרבים! אבל זה לא סתם זיכוי הרבים - זה חודש וחצי ללכת ברגל, לישון במדברות, ביערות, לא יודע איפה הוא ישן. אבל הוא הלך בדרך, ובסוף הביא לאנשים שמן זית.

יוצאים את החובה גם בשמן שומשומים - כן. אבל יותר מהודר שיהיה שמן זית. אז הוא זכה לבן 'מהודר' כמו הבן איש חי!

וואי, איזה סיפור אני אומר לכם! אם אני הייתי יודע שאני אזכה לבן איש חי, אם הייתי יודע מראש את זה, אז הייתי הולך מעירק לסוריה מהצד השני, את כל העולם הייתי הולך ברגל בשביל זה.

אבל אף אחד לא יודע! אף אחד לא אמר לאבא של הבן איש חי: "אם תביא שמן זית - תזכה לבן שהוא יהיה הבן איש חי". לא! הוא עשה את זה מעצמו.

כל אחד מאיתנו יש לו את השכר שלו. כל אחד מאיתנו עומד בפני איזה מצווה גדולה שהוא יכול לקיים אותה. אתה לא יודע מה ההשלכות של המעשים האלו. אי אפשר לדעת!

אבא שזכה לבן איש חי - זה משהו שאי אפשר לתאר בכלל מי זה הבן איש חי! והוא זכה לזה על ידי מעשה אחד שהוא עשה. יקר מאוד! כל אחד ידע מאיתנו ליקר את המעשים שלו.

לפעמים גם כל אחד מאיתנו מקבל איזה הארה מאלוקים: "לך תביא שמן זית". נכון? בתוך הלב. וכל אחד מאיתנו יש לו את זה בתוך הלב. אבל: "תשמע, איפה אני אביא את זה עכשיו? מאיפה אני אביא? מה אני אסע עכשיו לספרד ואני אביא? זה קשה לי". אתה צודק.

אבל כל אחד מאיתנו קובע לעצמו את השכר שלו. ככל שבן אדם מתגבר, באמת עובד, עושה מעשים גדולים - ידע שזה שכר שאי אפשר לתאר אותו. כמה שנתאר - זה לא מספיק.

לכן כל אחד מאיתנו ידע שהמעשים שלנו מאוד יקרים. ובפרט אלו המעשים שבורא עולם קורא לכל אחד ואחד מאיתנו בלב שלו. כל אחד יראה להתחזק.

גם קצת חול על הטונה זה לטובה...

סיפור שקרה לפני שבוע וחצי. איזה דבר נפלא! נפלא! בשבילנו זה נפלא מאוד.

סיפרו כמה חיילים בעזה. אחרי יום של קרבות היינו גמורים לגמרי. למה? כי זה לא רק להילחם. זה גם להילחם וגם צריך לתפוס ראש. אתה לא יודע

מאיפה באים לך - מלמטה, מלמעלה, מהצדדים, מלפנים, מאחור, אתה לא יכול לדעת. השם ירחם. צריך לתפוס ראש מאוד חזק.

סוף היום, נגמר היום - היינו גמורים. אין כוח. אז אמרו: "טוב, צריך לאכול ארוחת ערב, לאכול משהו". מישהו אמר: "מה יש לאכול?" "טונה". אחד אמר: "מה, טונה? אני הולך לאכול טונה עם לחם? יבש ביבש זה לא הולך". מישהו אמר לו: "אל תדאג, אני משדרג לך את הטונה, אתה תהנה מהטונה".

מצאו איזה סיר. לקחו אמגזית. שפכו את כל הטונות בתוך הסיר ושמו קצת ירקות - שיהיה נחמד. טונה מבושלת עם ירקות - נשמע כבר יותר טעים.

הם מכינים, והריח עולה והבטן קופצת. שתי דקות אחר כך הודיעו להם שיש להם התקפה באיזה מקום - "חייבים לעזור!" הם קפצו על הנגמ"שים, נסעו במהירות. כשהם נסעו במהירות, כל הנגמ"שים העלו אבק. ככה נסעו.

כשהם חזרו, התברר שכל הטונה כולה מכוסה בחול. אחד החיילים אומר: "לא מספיק - אני לא אוכל! עד שהיה לפחות טונה - גם כישו אותה בחול!" ההוא התעצבן, לקח את הסיר עם הטונה, מהעצבים שהיה לו העיף את זה מהחלון.

הסיר ככה עף, נפל, אולי עברו שלוש שניות - היה איזה פיצוץ כזה מהנפילה של הסיר - פתאום יצאו מאיזה פיר של מנהרה שישה מחבלים עם ידיים למעלה.

מה היה הסיפור? "היינו במנהרה פה, חיכינו עד שתתחילו לאכול, ואז זרקתם את הסיר - חשבנו שגיליתם אותנו וזרקתם איזה רימון, אז הרמנו את הידיים!" - איי איי איי.

אז אם שמים לך חול בתוך הטונה? מי יודע? אף אחד לא יודע מה טוב לי, מה רע לי. החול זה יהיה טוב? הטונה זה יהיה טוב? אף אחד לא יודע.

דבר אחד מה טוב - זה מה שהתורה מעידה, שלימוד תורה: "כי לקח טוב נתתי לכם". בטוח זה טוב! מאה אחוז זה טוב!

קריאה להתחזק בלימוד

כל אחד יראה אחרי חנוכה לצאת לחיים חדשים. יש לנו עכשיו עוד ארבעה חודשים עד סוף זמן חורף. כל אחד יראה להתחזק, לנצל את הזמן. הזמן עובר מהר - נצל את הזמן!

תדעו, בן אדם בלי אתגר הוא לא חי. אלו שיש להם את הדף היומי - יש להם אתגר בחיים. לא משנה כמה לומדים, כמה מבינים - יש לו אתגר. הוא מגיע יום יום לשיעור. יש לו משהו בחיים. כל אחד מאיתנו חייב שיהיה לו איזה אתגר בחיים.

להיות גאון בשטח אחד בתורה

הרב וואזנר אמר שפעם היו אנשים גדולים, ענקיים, שיכלו באמת לכבוש את כל התורה כולה, להיות גאונים בכל התורה כולה. היום אין לנו את זה. היום המוחות התמעטו.

אבל כל אחד יכול להיות גאון בשטח אחד בתורה! איזה נושא מסוים - בנושא הזה תהיה גאון! תחזור עליו, תשנן אותו עשרות ומאות פעמים, עד שתהיה גאון באותו נושא. התורה שלנו רחבה מני ים!

כל אחד ייקח לעצמו הלכות מסוימות, גמרא מסוימת - יחזור עליה, ישנן אותה, עד שיהיה מומחה בגמרא אחת. שיהיה מלך בגמרא אחת. שיהיה מלך על נושא מסוים. שיהיה שם גאון!

והשם יעזרונו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.

החיים כמו עכשיו. יחלוף, יעבור, תודה להשם, ותראה שיש לך יותר כוח" - זה המדרגה הגבוהה ביותר.

סיפר איזה יהודי אחד, תלמיד חכם: יום אחד ראיתי אחד מגדולי ישראל לוקח את השקית של הפח זבל מביתו לשפוך בפח המרכזי. כשראיתי את זה, ניגשתי אליו ואמרתי לו: "הרב, אתה יודע? אני למדתי מהרב היום שלא צריך להתגאש שזורקים פח זבל מהבית, כאילו אין בזה זלזול וחוסר כבוד".

הרב ענה לי: "מה פתאום חוסר כבוד! אדרבה, בבית המקדש היו עושים פייס, היו עושים הגרלה מי יזכה להוציא את הדשן - היו מוכרים את זה. לא בחינם". אז שאלתי אותו: "כן הרב, אבל זה בית המקדש, מה אתה משווה?"

אמר לי הרב: "אני כל החיים שלי שואף שהבית שלי יהיה בית המקדש. ולא לחינם בית קודשי הקודשים גם נקרא בשם 'בית המיטות' - כל זה כדי ללמד אותנו שהבית של הבן אדם גבוה מעל גבוה".

[מתוך שיעור מספר 71, מקץ תשפ"ה]

מה הכוונה 'ועל הנחמות'?

אנחנו אומרים ב'על הניסים' - "על הניסים", אחר כך יש מדרגה יותר גבוהה. מה יש אחר כך? "על הפורקן, על התשועות, על הגבורות, על הנפלאות". מה האחרון? "על הנחמות". מה זה "על הנחמות"?

ניסים - אני יודע. נפלאות - גם בן אדם יודע. מה זה נחמות? נחמות זה משהו ניחם אותך, שמישהו אמר לך "אל תדאג, יהיה טוב!".

אתה יודע, אז יש ניסים, מה זה ניסים? בן אדם, אתה יודע - יצא מהחדר ופתאום נפל טיל, וואי איזה נס שיצאתי מהחדר! איזה נס!

ומה זה פלא? פלא זה שאותו בן אדם נשאר בתוך החדר ונפל טיל לחדר והתפוצץ ולא קרה לו כלום - זה כבר פלא, זה פלא.

יש מדרגה יותר גבוהה - יש נחמות. זה מי שאמר לך "יהיה טוב, אל תדאג! זמנים קשים, נכון, יעברו. יהיה לך יותר שמח בחיים, אל תדאג, אל תיקח את